

Sarajevo, 31. oktobar 2017. godine

- SAOPŠTENJE ZA MEDIJE -

„Sex, laži i video trake“

Sastanak ministara pravde zemalja Zapadnog Balkana i predstavnika EU još jednom je podsjetio na stvarne i neophodne daljnje reforme pravosuđa u Bosni i Hercegovini, ali i ostalim zemljama regiona koje plediraju na pristupanje prestižnom bloku zemalja evropskih demokratskih vrijednosti. Šta se dešava sa Strukturiranim dijalogom o pravosuđu između EU i BiH započetim 2011. godine u sličnoj situaciji medijskog političkog linča najviših državnih pravosudnih instanci? Ono što Evropa traži i ističe kao jedan od ključnih preduslova za pristupanje upravo su konkretni pokazatelji o stepenu reformi, posebno akcentirajući rad sudova i tužilaštava koji, po njihovom viđenju, nisu nezavisni i podložni su manjem ili većem uticaju politike.

Uspostava vladavine prava ključni je pokazatelj realnog napretka zemlje na putu njenog pridruživanja EU, ali i povjerenja koje zemlje članice EU mogu imati u pravosudni sistem naše zemlje. Ono čemu svjedočimo duži vremenski period su pretjerani, da ne upotrijebim neku snažniju psihološku metaforu, napadi na Sud i Tužilaštvo BiH te VSTV BiH i Ustavni sud BiH, kao najviše sudske instance na državnom nivou. Zašto je medijska hajka usmjerena baš na ove institucije, a da se pritom ne sagledava rad ostalih pravosudnih institucija na nižim nivoima vlasti na kojima građani i privredni subjekti ostvaruju preko 90% svojih prava vezanih za izvršni, krivični, parnični, prekršajni, privredni ili upravni referat?

Evropska unija će u obuhvat procjene neovisnosti, profesionalnosti i efikasnosti pravosuđa u BiH svakako uzeti u obzir djelovanje sva četiri pravosudna sistema koja neovisno funkcionišu jedan od drugog u našoj zemlji. Uvjeren sam da i građani BiH prilikom kreiranja svojih stavova o povjerenju u domaći pravosudni sistem svakako imaju na umu njima najbližu i najdostupniju pravosudnu instituciju, odnosno onu za koju izdvajaju svoja poreska sredstva, koja su u 2016. godini dostigla nivo od 228,2 miliona konvertibilnih maraka za finansiranje cjelokupnog pravosudnog budžeta u BiH.

Na institucijama u BiH je, kako je to nedavno izjavio ministar pravde BiH, gospodin Grubeša, da stvore povjerenje građana u domaći pravosudni sistem, što se po njemu čini u ovom trenutku kao jedan od najvećih izazova na putu BiH ka članstvu u EU. Na tu činjenicu zorno ukazuje i nedavno istraživanje javnog mnijenja u BiH, koje je sproveo Centar za sigurnosne studije u okviru projekta „Puls integriteta i povjerenja u policiju na zapadnom Balkanu“ u 2017. godini. Rezultati pokazuju pad povjerenja građana u državne institucije u prosjeku za 10%, u odnosu na godinu dana ranije.

Posebno zabrinjava podatak da 65% građana ne vjeruje tužilaštvima, odnosno 64% kada se govori o sudskim institucijama. Očigledno je da nešto ne štima oko pravosudnog sistema koji bi, u očima običnih građana, trebao biti ikona pravednosti i najsnažniji distributer pravičnosti u društvu. Da li je takvo potkopano povjerenje i sveopći animozitet rezultat stvarnog nerada pravosudnih institucija ili sinhroniziranog djelovanja kroz napade i medijsko spinovanje s ciljem uspostavljanja kontrole nad njima ili, možda, jedno i drugo?

Istini za volju, domaća javnost je kontinuirano svjedok brojnih afera i kontroverzi u pravosuđu, dok najviše pažnje izazivaju one koje u fokusu imaju pravosudne institucije na državnom nivou. Treba podsjetiti da zadnja tri glavna tužitelja Tužilaštva BiH nisu dovršila svoj mandat, bilo da su odstupila ili smijenjena s tih pozicija. Međutim, i na nižim pravosudnim nivoima postoje određene manjkavosti u radu. Prošlogodišnje istraživanje CSS-a o transparentnosti rada i dostupnosti informacija na zvaničnim internet stranicama 19 sudova u BiH to i pokazuje. Primjera radi, analiza je pokazala da Kantonalni sud u Sarajevu tada nije imao objavljen niti jedan godišnji izvještaj o radu, a svaki sud je po zakonu obavezan da to uradi i učini dostupnim javnosti. Danas, Kantonalni sud u Sarajevu ima objavljen jedan godišnji izvještaj o svom radu za 2015. godinu.

Na pomenutom sastanku ministara pravde i zvaničnika EU istaknuto je da BiH do početka naredne godine mora imati operativni sistem koji će pokazati koliko se daleko odmaklo u reformi pravosuđa. Iz onoga što možemo povremeno doznati iz medija, obzirom da je civilnom društvu naprasno i bez objašnjenja zabranjeno da prisustvuje sesijama u okviru Strukturiranog dijaloga o pravosuđu između Evropske unije i BiH, jeste da se još uvijek vodi žestoka politička rasprava o nadležnostima Suda BiH u krivičnoj oblasti. Stvara se utisak da je najveći kamen spoticanja u cijeloj priči nadležnost Suda BiH za ratne zločine, djela koja posebno opterećuju odnose u društvu još uvijek nespremnom za suočavanje s prošlošću.

Međutim, da li je baš to istinski ili namjerno eksploatisan politički razlog za nemogućnost postizanja političkog kompromisa u okolnostima kada se dijalog o pravosuđu vodi u veoma uskom krugu ljudi, bez mogućnosti uticaja struke i, kao što sam već naveo, zainteresovanog dijela civilnog društva, vjerovatno će izaći na vidjelo u nekom narednom periodu. U pokušaju iznalaženja odgovora na ovu dilemu, koja može biti presudna za daljnji tok reformi pravosuđa, pa samim time i za evropski put BiH, mislim da je potrebno razmotriti rad postojećih sudova zaduženih za zahtjevno procesuiranje slučajeva ratnog zločina.

Sud i Tužilaštvo BiH, još od vremena kada je sud u Haagu prebacio taj dio obaveza na domaće institucije, rješavaju najsloženije predmete. Tako je, na primjer, Odjel I u krivičnom odjeljenju Suda BiH, nadležan za ratne zločine, u periodu od 2005. do 2016. godine pravosnažno okončao 162 predmeta, pri čemu je 185 osoba pravosnažno osuđeno na ukupno 2.449 godina zatvora. Imajuću u vidu ukupan broj osumnjičenih osoba u BiH za ovu vrstu krivičnih djela, podaci nisu impresivni i vjerovatno neće ispuniti očekivanja građana da će svi počinioци ratnih zločina naći svoje mjesto pred licem pravde, ali ipak ukazuju na predanost i ozbiljnost ovih institucija u tom domenu njihovog rada.

U isto vrijeme u Izvještaju o radu Republičkog tužilaštva Republike Srpske u pogledu procesuiranja krivičnih djela ratnih zločina za prošlu godinu, ukazano je na problematiku usporavanja istraga zbog potpunog nedostatka stručnih saradnika, odnosno pomoćnog osoblja tužitelja. U izvještaju se također navodi i da je jedan tužilac, angažovan na predmetima ratnih zločina, tokom 2016. godine primio samo jednu platu, dok tokom zadnje tri godine nije imao ni adekvatne smještajne kapacitete za rad.

Slični problemi navode se i u godišnjem izvještaju o radu Federalnog tužilaštva Federacije Bosne i Hercegovine za 2016. godinu, u kojem se ističe nedovoljna kadrovska popunjenost te institucije, što neupitno utiče na njen efikasniji i djelotvorniji rad. Također, u izvještaju se navodi da to nije samo slučaj s tom institucijom, već problem s kojim se suočavaju i ostala tužilaštva u BiH. Ako izvršimo uvid u Izvještaj o radu Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine za 2010. godinu, uz napomenu da sličan dokumenat novijeg datuma nije dostupan na zvaničnoj internet stranici institucije uprkos jasnoj zakonskoj obavezi, ističe se problematika nedostatka kadrova, odnosno redovnih i dodatnih sudija uslijed ograničenog budžeta FBiH iz kojeg se finansira.

Mislim da i ovaj kratki komparativni pristup o kapacitetima i efikasnosti postojećih pravosudnih institucija na različitim nivoima vlasti može ponuditi neke od odgovora i razloga za bjesomučno izvrtnje medijske slike u odnosu na realno stanje unutar pravosuđa u BiH. Neupitno je da se mora nastaviti s daljnjim refomama prvenstveno radi građana, pohvalna je i dobrodošla pomoć koju EU nudi u ovim procesima, ali najvažnije je vratiti proces reformi unutar same struke koja je i najviše zainteresovana i od koje se najviše očekuje u implementaciji dogovorenih rješenja. Možda će se u tim procesima nuditi i određena rješenja ili prijedlozi koji mogu biti predmetom nerazumijevanja ili pogrešnih interpretacija, kao što je to bio slučaj sa posljednjom inicijativom VSTV-a, ali svakako treba voditi transparentan i argumentovan dijalog. Samo na taj način građani mogu očekivati da će dobiti pravosudni sistem kakav zaslužuju, a ne sistem koji je po mjeri političara kojima vladavina prava nije u djelokrugu prioriteta ni ličnih interesa.

S poštovanjem,

dr.sc. Denis Hadžović
Direktor